

SL

SL

SL

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 16.7.2008
COM(2008) 400 konč.

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Javna naročila za boljše okolje

{SEC(2008) 2124}
{SEC(2008) 2125}
{SEC(2008) 2126}

KAZALO

1.	Uvod.....	3
1.1.	Potencialne koristi zelenih javnih naročil (ZJJ).....	3
1.2.	Ozadje politike	3
1.3.	Ukrepanje na ravni EU	4
1.4.	Ovire za izvajanje zelenih javnih naročil	5
2.	Cilji.....	5
3.	Skupni pristop k zelenim javnim naročilom	5
3.1.	Postopek javnega naročanja	5
3.2.	Okoljevarstvena učinkovitost.....	6
4.	Skupna merila za zelena javna naročila	6
4.1.	Postopek za oblikovanje skupnih meril za zelena javna naročila	6
4.2.	Prednostni sektorji.....	8
5.	Cilji ZJJ	8
5.1.	Cilj ZJJ v prenovljeni strategiji za trajnostni razvoj	8
5.2.	Posebni cilji ZJJ pri izvajanju mehanizmov financiranja EU	9
5.2.1.	Naročila organov držav članic, ki uporabljajo sredstva EU.....	9
5.2.2.	Naročila Evropske komisije	10
6.	Morebitni obvezni ukrepi.....	10
7.	Smernice.....	10
8.	Zelena javna naročila in inovacije.....	10
9.	Okolju prijaznejša zasebna naročila.....	11
10.	Kazalci za ZJJ – spremljanje in primerjalna analiza – časovni raspored.....	11
11.	Sklep in nadaljnje perspektive	12

1. UVOD

1.1. Potencialne koristi zelenih javnih naročil (ZJJ)

Evropski javni organi vsako leto za nakup dobrin kot je pisarniška oprema, gradbeni elementi in prevozna sredstva, porabijo vsoto, v višini 16 % bruto domačega proizvoda EU ter services, such as buildings maintenance, transport services, cleaning and catering services and works¹. Public procurement can shape production and consumption trends and a significant demand from public authorities for "greener" goods will create or enlarge markets for environmentally friendly products and services. To bo tudi spodbuda podjetjem za razvijanje okoljskih tehnologij².

Bolj trajnostna raba naravnih virov in surovin bi koristila tako okolju kot celotnemu gospodarstvu ter hkrati ustavila možnosti za nastanek okolju prijaznih gospodarstev³. Takšen premik bi tudi pospešil konkurenčnost evropske industrije, ki je priznan sektor z visoko rastjo, s spodbujanjem inovacij v ekoloških tehnologijah prav, kjer je Evropa že vodilna svetovna sila. Študije potrjujejo, da je za stroškovno učinkovita zelena javna naročila (ZJJ) veliko možnosti, zlasti v sektorjih, kjer ekološki proizvodi niso dražji od ustreznih neekoloških proizvodov (ob upoštevanju stroška življenjskega kroga proizvoda).⁴ Ker se „bolj ekološke“ značilnosti proizvodov določajo na podlagi življenjskega kroga, bodo ZJJ vplivala na celotno verigo oddaje naročil ter tudi spodbudila uporabo okoljskih standardov pri zasebnih naročilih.

1.2. Ozadje politike

Možnosti ZJJ kot inštrumenta politike so vedno bolj opazne in v zadnjih letih narašča politična zavezanost na nacionalni ravni, na ravni EU in na mednarodni ravni. Leta 2002 je Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj sprejela priporočilo o zelenih javnih naročilih. Po svetovnem vrhu o trajnostnem razvoju v Johannesburgu (septembra 2002) je bila ustanovljena Marakeška projektna skupina za trajnostna javna naročila, katere cilj je širjenje trajnostnih (zelenih) javnih naročil. Politike trajnostnih javnih naročil so vzpostavljene v mnogih državah OECD (ZDA, Japonska, Kanada, Avstralija in Južna Koreja) in v hitro razvijajočih se državah (kot so Kitajska, Tajska in Filipini).

Znotraj EU je so bile možnosti ZJJ prvič poudarjene v sporočilu Komisije o integrirani politiki do proizvodov iz leta 2003, ki je državam članicam priporočilo, naj do konca leta 2006 sprejmejo nacionalne akcijske programe za ZJJ. Nov evropski pravni okvir za javna naročila⁵ pojasnjuje, kako lahko javni kupci vključijo okoljske vidike v svoje procese in postopke javnega naročanja. Pred kratkim je prenovljena strategija EU za trajnostni razvoj

¹ Treba je omeniti, da za večino javnih organov gradbena in obnovitvena dela ter obratovalni stroški stavb pomenijo velik del letnih izdatkov, v nekaterih primerih več kot 50 %.

² Okoljska tehnologija je katera koli tehnologija, ki je namenjena preprečevanju ali zmanjševanju okoljskih učinkov na kateri koli stopnji življenjskega kroga proizvodov ali dejavnosti.

³ Letna publikacija UNEP 2008.

⁴ <http://www.unep.org/Documents.Multilingual/Default.asp?DocumentID=528&ArticleID=5748&l=en>

⁵ Strošek celotnega življenjskega kroga mora zajemati nakupno ceno in s tem povezane stroške (dostavo, namestitve, zagon ...), obratovalne stroške (vključno z energijo, nadomestnimi deli in vzdrževanjem) ter stroške izrabe, kot so ustavitev obratovanja in odstranjenje.

⁵ Direktiva 2004/17/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil naročnikov v vodnem, energetskem in transportnem sektorju ter sektorju poštinih storitev in Direktiva 2004/18/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. marca 2004 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil gradenj, blaga in storitev.

(junij 2006) določila cilj politike, da se do leta 2010 dvigne povprečno raven zelenih javnih naročil EU na raven, ki so jo leta 2006 dosegle najuspešnejše države članice.

To sporočilo je del akcijskega načrta za trajnostno porabo in proizvodnjo ter trajnostno industrijsko politiko, ki določa okvir za celostno izvajanje različnih instrumentov za izboljšanje energetske in okoljske učinkovitosti proizvodov.

1.3. Ukrepanje na ravni EU

Osnovno načelo ZJJ je določitev jasnih in velikopoteznih okoljskih meril za proizvode in storitve. Oblikovalo se je več nacionalnih meril in nacionalnih pristopov za ZJJ. Vendar je treba s povečano uporabo ZJJ uskladiti merila, ki jih uporabljajo države članice, da se prepreči izkrivljanje enotnega trga in zmanjšanja konkurence v celotni EU. Enotni sklop meril bi močno zmanjšal upravno breme gospodarskim subjektom in javnim upravam pri izvajanju ZJJ. Skupna merila ZJJ bi koristila zlasti podjetjem, ki delujejo v več kot eni državi članici in MSP (ki imajo omejene zmožnosti za obvladovanje različnih razpisnih postopkov).

Okoljska merila obstajajo na evropski ravni – kot so na primer znak za okolje⁶, uredba Energy Star⁷ in direktiva o okoljsko primerni zasnovi izdelkov, ki rabijo energijo⁸. Z nekaterimi nedavnimi predlogi se tudi nameravajo določiti merila, ki bi jih bilo mogoče uporabiti za ZJJ, na primer predlog za ponovni pregled direktive o okoljsko primerni zasnovi izdelkov, ki rabijo energijo, ki določa minimalne zahteve in primerljivo spremljanje višjih ravni uspešnosti, predlog Direktive o spodbujanju čistih in energetske učinkovitih vozil⁹, ki določa usklajeno metodologijo za izračun stroškov emisij onesnaževal in porabe goriv, nastalih med življenjsko dobo vozila, ter predlog Direktive o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov¹⁰, ki vključuje trajnostna merila za biogoriva in tekoča biogoriva ter lahko v prihodnosti vključuje določitev trajnostnih kriterijev za biomaso, vključno z gozdno biomaso.

Nadaljnji razvoj in določitev okoljskih meril ter njihova medsebojna povezanost in morebitna uporaba za ZJJ so bistveni elementi akcijskega načrta za trajnostno porabo in proizvodnjo ter trajnostno industrijsko politiko. Akcijski načrt zlasti si prizadeva vzpostaviti dinamični okvir za izboljšanje energetske in okoljske uspešnosti proizvodov ter spodbujanje potrošnikov k njihovem sprejetju. To bo vključevalo oblikovanje prizadevnih standardov za celoten trg, ki bodo zagotavljali, da so proizvodi izboljšani s sistematskim pristopom k spodbudam in inovacijam ter da povpraševanje podpira to politiko. Posamični elementi, pomembni za javna naročila, so podrobneje opisani spodaj.

⁶ Uredba (ES) št. 1980/2000 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. julija 2000 o spremenjenem sistemu Skupnosti za podeljevanje znaka za okolje, ki je v postopku revizije.

⁷ Uredba (ES) št. 106/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. januarja 2008 o programu Skupnosti za označevanje energetske učinkovitosti pisarniške opreme. Energy Star je sicer prostovoljna oznaka, z Uredbo pa postane uporaba temeljnih zahtev obvezna za centralne državne organe in institucije Skupnosti iz pogodb o javnih naročilih, za katere se uporabljajo direktive o javnih naročilih.

⁸ Direktiva 2005/32/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. julija 2005 o vzpostavitvi okvira za določanje zahtev za okoljsko primerno zasnovo izdelkov, ki rabijo energijo.

⁹ COM(2007) 817 konč., 19.12.2007; predlog bi določil usklajeno metodologijo za izračun stroškov emisij onesnaževal in porabe goriv (zunanji stroški), nastalih med življenjsko dobo vozila, in bi zahteval, da javni naročniki in izvajalci javnega prevoza uporabljajo to metodologijo pri izračunu skupne cene vozila pri sklepanju javnih naročil http://ec.europa.eu/transport/clean/index_en.htm

¹⁰ COM(2008) 19 konč., 23.1.2008; predlog vključuje merila trajnosti za pogonska biogoriva in druga tekoča biogoriva ter določa, da mora Komisija najpozneje do 31. decembra 2010 poročati o zahtevah po trajnostnem sistemu za uporabo biomase za pridobivanje energije, razen za pogonska biogoriva in druga tekoča biogoriva.

1.4. Ovire za izvajanje zelenih javnih naročil

Do zdaj so možnosti ZJJ le delno raziskane. V začetku leta 2008 je samo 14 držav članic sprejelo nacionalne delovne načrte (še dvanajst držav članic pripravlja sprejetje načrta ali strategije)¹¹. Glavne ovire za širšo uveljavitev so:

- Omejeno število okoljskih meril za proizvode/storitve – kadar pa merila obstajajo, so mehanizmi, kot so baze podatkov, pogosto nezadostni, da se z njimi seznani javnost.
- Pomanjkljive informacije o stroških, ki nastanejo v življenjskem krogu proizvodov, ter relativnih stroških okolju prijaznih proizvodov/storitev.
- Slaba ozaveščenost o koristih okolju prijaznih proizvodov in storitev.
- Pravna negotovost o tem, ali je mogoče vključiti okoljska merila v razpisno dokumentacijo.
- Nezadostna politična podpora in omejena sredstva za izvajanje in pospeševanje ZJJ (potrebno je zlasti boljše usposabljanje).
- Pomanjkanje usklajene izmenjave najboljših praks in informacij med regijami in lokalnimi organi.

2. CILJI

Splošni cilj tega sporočila je zagotovitev smernic, kako zmanjšati vpliv, ki ga ima na okolje potrošnja javnega sektorja, in kako z zelenimi javnimi naročili spodbuditi inovacije v okoljskih tehnologijah, proizvodih in storitvah.

Posebni cilji tega sporočila so namenjeni obravnavanju ovir pri sprejetju ZJJ, ki so opisane v poglavju 1.4.:

- postopek določitve skupnih meril ZJJ;
- informacije o stroških, ki nastanejo v življenjskem krogu proizvodov;
- pravne in operativne smernice;
- politična podpora prek političnega cilja, povezana s kazalci in spremljanjem v prihodnosti.

3. SKUPNI PRISTOP K ZELENIH JAVNIM NAROČILOM

3.1. Postopek javnega naročanja

Javno naročanje je v bistvu postopek in za namen tega sporočila lahko zelena javna naročila razumemo kot:

„...postopek po katerem javni organi naročajo blago, storitve in dela, ki imajo v svojem življenjskem krogu manjši vpliv na okolje kot blago, storitve in dela z isto osnovno funkcijo, ki bi jih sicer naročili.“

Sporočilo želi zajeti vse postopke javnega naročanja nad in pod pragom, ki ga določata direktivi o evropskih javnih naročilih. V vseh primerih morajo biti okoljske specifikacije, izbira in merila za dodelitev ter pogoji naročila oblikovani tako, da so v celoti skladni z

¹¹ Natančni podatki o stanju in vsebini nacionalnih akcijskih načrtov za ZJJ so na voljo na spletni strani GPP – Europa : http://ec.europa.eu/environment/gpp/national_gpp_strategies_en.htm

zakonodajo EU o javnih naročilih in drugo ustrezno zakonodajo EU ali nacionalno zakonodajo.

3.2. Okoljevarstvena učinkovitost

Opredelitev ZJJ, ki se poudarja samo postopek, ne omogoča objektivnosti primerjalne analize in določitve ciljev. Da se to omogoči, je treba z jasno določiti merila za ZJJ in se ravnati po njih. Službe Komisije so že izdelale sklop skupnih meril za skupine proizvodov ali storitev, katerih primeri so na voljo v delovnem dokumentu služb Komisije, priloženem temu sporočilu. Kot je pojasnjeno v oddelku 4.1, Komisija zdaj predlaga, da bi ta postopek določno oblikovali ter tako v tesnem sodelovanju z državami članicami in ustreznimi interesnimi skupinami odobrili že obstoječa in nadalje določili skupna merila za ZJJ za več skupin proizvodov. Prednost skupnih meril za ZJJ je, da preprečujejo izkrivljanja trgov in zmanjšanje konkurence, ki bi lahko nastali zaradi različnih nacionalnih meril za ZJJ.

Da bi se postopek javnega naročanja uveljavil za ZJJ, bodo merila za ZJJ načeloma oblikovana kot minimalne tehnične specifikacije, s katerimi se bodo morale skladati vse ponudbe. Nekatera merila za ZJJ bi lahko bila oblikovana tudi kot merila za podelitev okoljske nagrade, s čimer bi se spodbudila dodatna okoljska uspešnost, ki ne bi bila obvezna, iz trga pa ne bi bili izključeni proizvodi, ki ne dosegajo predlagane ravni uspešnosti. Vendar bi merila za ocenitev z ustreznim ponderiranjem lahko pošiljala trgu pomemben signal. Glede na vrsto proizvoda ter število in pomembnost drugih – neokoljskih – meril za ocenitev, velja kot „znatno“ ponderiranje v višini 15 % ali več.

4. SKUPNA MERILA ZA ZELENA JAVNA NAROČILA

4.1. Postopek za oblikovanje skupnih meril za zelena javna naročila

Službe Komisije so oblikovale sklop predhodnih skupnih meril za ZJJ v okviru nedavno pripravljenega orodja za usposabljanje Toolkit o zelenih javnih naročilih¹². Oblikovana so merila za skupine proizvodov in storitev v desetih sektorjih, ki so bili opredeljeni kot najprimernejši za izvajanje ZJJ. Merila temeljijo na obstoječih evropskih in nacionalnih merilih za znak za okolje, kjer je to primerno, ter na informacijah, ki so jih zbrale zainteresirane strani industrije in civilne družbe. Ustanovljena je bila strokovna skupina, ki združuje predstavnike držav članic, aktivne na področju ZJJ, in tesno sodeluje s službami Komisije pri oblikovanju meril.

Komisija predlaga določno oblikovanje postopka posvetovanja, da bi dosegli več zelenih javnih naročil, ki bi bila tudi boljša, ter bi temeljila na skupnih merilih za ZJJ in skupni merilni metodi ter načelih odprte metode usklajevanja. Zato bodo države članice povabljene, da po njihovi odobritvi s strani služb Komisije in po zaključku kroga posvetovanj z državami članicami ter zainteresiranimi stranmi industrije in civilne družbe v skladu z minimalni standardi za posvetovanje¹³ uradno odobrijo že razvita merila za ZJJ. Uradna odobritev držav članic bi pomenila, da bi bila skupna merila za ZJJ vključena v nacionalne akcijske načrte in smernice za zelena javna naročila, ki so jih oblikovale države članice ali so v postopku oblikovanja v smislu sporočila o integrirani politiki do proizvodov iz leta 2003.

Ta postopek so bo v prihodnosti ponovil in Komisija bo še naprej usmerjala delo skupine nacionalnih strokovnjakov za ZJJ ter razvila in predložila nov osnutek meril za ZJJ za več

¹² Orodje za usposabljanje Toolkit lahko prenesete z internetnega naslova:

http://ec.europa.eu/environment/gpp/toolkit_en.htm

¹³ http://ec.europa.eu/civil_society/consultation_standards/index_en.htm

skupin proizvodov in storitev. O osnutku meril bodo razpravljale tudi zainteresirane strani iz industrije in civilne družbe. Za odobritev meril bodo veljali strogi standardi posvetovanja. Delo bo osredotočeno na sektorje, za katere se je ugotovilo, da imajo največ možnosti za ZJJ (razdelek 4.2).

Ta postopek bo v celoti upošteval že oblikovana okoljska merila in delo, ki še poteka na tem področju v okviru politike trajnostne porabe. Merila bodo temeljila na pristopu življenjskega kroga. Primeri morebitnih virov za merila za ZJJ so: merila za znak za okolje EU; zahteve Energy Star za energetske učinkovitost pisarniške opreme; skupaj z izvedbenimi ukrepi se bo okviru popravljene direktive o okoljsko primerni zasnovi izdelkov oblikovala primerjalna analiza okoljske uspešnosti; predlagana metodologija za internalizacijo zunanjih stroškov iz predloga direktive o spodbujanju čistih in energetske učinkovitih vozil ter predlagana trajnostna merila za biogoriva in tekoča biogoriva iz predloga o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov. Skupna merila za ZJJ bodo določena za proizvode in storitve, ki (še) niso zajeti v obveznih merilih za ZJJ¹⁴.

Oblikovana merila za ZJJ razlikujejo med „osnovnimi“ in „obsežnimi“ merili. Osnovna merila omogočajo *lažjo* uporabo ZJJ in se osredotočajo na ključno(-a) področje(-a) okoljske uspešnosti proizvoda in hkrati zmanjšanje upravnih stroškov podjetja zmanjšati na najnižjo možno stopnjo. „Obsežna“ merila za ZJJ obravnavajo več vidikov na višjih stopnjah okoljske uspešnosti, ki so na voljo organom, ki želijo dodatno uresničevati cilje s področja okolja in inovacij. Ker so „osnovna“ merila podlaga za „obsežna“ merila, bo razlikovanje med „osnovnimi“ in „obsežnimi“ merili odrazilo različno stopnjo prizadevnosti in razpoložljivosti okolju prijaznih proizvodov ter hkrati močno spodbudilo trge, da se razvijejo v isto smer.

Kadar evropska merila za isti proizvod razlikujejo med različnimi stopnjami okoljske uspešnosti, se tudi „osnovna“ in „obsežna“ merila za ZJJ oblikujejo ustrezno temu. Če bodo na primer za določen proizvod veljale zahteve za energetske učinkovitost iz Uredbe Energy Star in hkrati merila za prostovoljni evropski znak za okolje, se bodo „osnovna“ merila za ZJJ določila na ravni zahtev za energetske učinkovitost iz Uredbe Energy Star, „obsežna“ merila pa na osnovi meril za znak za okolje. Oba sklopa meril bosta državam članicam in naročnikom omogočila, da bodo postopoma izboljšali stopnje ZJJ in trgu pošiljali jasne znake za nenehno izboljševanje okoljske uspešnosti proizvodov in storitev. Za skupine proizvodov, ki niso zajete v nobeno od zgoraj navedenih uredb ali shem, in so zajeta le v evropski znak za okolje, se bodo v postopku določitve skupnih meril za ZJJ prav tako poskušala določiti „osnovna“ in „obsežna“ merila za ZJJ, pri čemer bodo „osnovna“ merila temeljila na merilih za znak za okolje, ki obravnavajo glavne vplive okolja in jih je najlažje izpolniti, medtem ko bodo „obsežna“ merila obravnavala dodatna merila za znak za okolje, pomembna za opredelitev določenega proizvoda.

Kadar ni evropskih meril, bodo merila za ZJJ temeljila na nacionalnih ali drugih bazah podatkov za okoljska merila, o njih bodo razpravljale tudi zainteresirane strani iz industrije in civilne družbe.

Merila so in bodo oblikovana tako, da jih bodo (javni) kupci in ponudniki lažje razumeli in vključili v dokumentacijo javnih razpisov v popolni skladnosti z zakonodajo o javnih naročilih. Za posamezne materiale (kot je les), ki se bodo obravnavali v okviru več prednostnih sektorjev (za les sektorji gradnje, papirja in tiskanja, energije in pohištva), bo oblikovan enoten sklop meril. Kadar se lahko za isti namen uporabijo različni materiali, se bo

¹⁴ Oddelek 6 se nanaša na prihodnje obvezne ukrepe za ZJJ, ki lahko vključujejo obvezna merila za javna naročila v okviru popravljenih in/ali novih direktiv o označevanju (glej oddelek 2.3 akcijskega načrta za trajnostno porabo in proizvodnjo ter trajnostno industrijsko politiko).

pri oblikovanju meril upoštevala možnost večje uporabe obnovljivih alternativnih materialov, kjer je primerno.

„Osnovna“ merila za ZJJ se bodo uporabljala kot temelj za določitev ciljev in primerjalno analizo ter bodo spodbujala uporabo ZJJ po vsej EU. Tako se bo pri spremljanju upoštevala skladnost z „osnovnimi“ merili za ZJJ. Poleg tega bi se lahko v najuspešnejših državah članicah izvajalo preverjanje skladnosti z „obsežnimi“ merili, da se določijo nove primerjalne analize za prihodnost.

4.2. Prednostni sektorji

Komisija je določila deset „prednostnih“ sektorjev za ZJJ. Izbrani so bili na osnovi možnosti za izboljšanje okolja, javnih izdatkov, morebitnega vpliva na oddajo naročil, zagotavljanja zglede za zasebne in večje potrošnike, politične občutljivosti, ustreznih in za uporabo enostavnih meril ter razpoložljivosti na trgu in gospodarske učinkovitosti.

Prednostna področja so:

1. Gradbeništvo (skupaj s surovinami, kot so les, aluminij, jeklo, beton, steklo in gradbeni proizvodi, kot so okna, talne in stenske obloge, ogrevalna in hladilna oprema, vidiki obratovanja in izrabe objektov, vzdrževanje, izvedba gradbenih pogodb na kraju samem).
2. Gostinske storitve
3. Prevoz in prevozne storitve¹⁵
4. Energija (vključno z električno energijo, gretjem in hlajenjem, iz energetske obnovljivih virov)
5. Pisarniški stroji in računalniki
6. Obleka, uniforme in drug tekstil
7. Papir in tiskanje
8. Pohištvo
9. Čistila in storitve
10. Oprema, ki se uporablja v zdravstvenem sektorju

5. CILJI ZJJ

5.1. Cilj ZJJ v prenovljeni strategiji za trajnostni razvoj

Prenovljena strategija za trajnostni razvoj je določila uradni cilj ZJJ, to je, da se do leta 2010 povprečna raven ZJJ dvigne na sedanjo raven (tj. iz leta 2006) v najuspešnejših državah članicah.

Več držav članic, vodilnih na področju ZJJ, je določilo ambiciozne cilje ZJJ: nizozemska vlada je določila 100-odstotni delež trajnostnih javnih naročil do leta 2010; avstrijska vlada je za pet skupin proizvodov opredelila različne cilje, ki se morajo doseči do leta 2010: IT: 95 %, električna energija: 80 %, papir: 30 %, čistila: 95 %, vozila: 20 %. do leta 2010 mora v

¹⁵ Medtem ko predlog Direktive o spodbujanju čistih in energetske učinkovitih vozil za cestni prevoz določa usklajeno metodologijo za izračun stroškov emisij onesnaževal in porabe goriva, nastalih med življenjsko dobo vozila, in po prehodnem obdobju zagotavlja obvezno uporabo te metode pri javnih naročilih, je še vedno koristno predlagati uporabo meril za ZJJ za prevoz in prevozne storitve do začetka uporabe usklajene metodologije iz predloga.

Franciji 20 % vseh novih vozil, ki jih kupijo enote centralne ravni države z namenom obnove voznega parka, biti „čistih“, 20 % novih gradenj mora biti skladnih s standardi HQE¹⁶ ali drugimi ustreznimi standardi ter 50 % vseh lesnih proizvodov pridobivati iz zakonitih in trajnostnih virov. V Združenem kraljestvu je akcijski načrt trajnostnih javnih naročil tesno povezan z vrsto dejavnosti s trajnostnimi cilji za vladne poslovne stavbe, zlasti z zavezo, da se do leta 2012 preneha uporabljati ogljik in do leta 2020 zmanjšajo emisije ogljikovega monoksida za 30 odstotkov.

Nedavna raziskava o uspešnosti ZJJ v državah članicah EU je Komisiji priskrbel jasne podatke o sedanjí ravni ZJJ v najuspešnejših državah članicah, ki je osnova za zastavljen cilj v prenovljeni strategiji za trajnostni razvoj. Na podlagi tega Komisija predlaga, naj bi bilo do leta 2010 50 % vseh razpisnih postopkov „zelenih“, kar pomeni skladnih z „osnovnimi“ merili za ZJJ iz razdelka 4.1. Odstotek bo izražen s številom in vrednostjo zelenih javnih naročil v primerjavi s skupnim številom in vrednostjo naročil, sklenjenih v sektorjih, za katera veljajo „osnovna“ merila za ZJJ.

Objektivna primerjalna analiza položajev v državah članicah in predlog za natančnejše cilje sta mogoča le za skupine proizvodov in storitev, za katere so oblikovana skupna merila za ZJJ. Komisija trenutno razvija metodo za izračun natančnih ravni ZJJ, ki se bo osredotočila na usklajenost s skupnimi „osnovnimi“ merili za ZJJ in bo temeljila na analizi reprezentativnega vzorca razpisnih postopkov. Metoda se bo izvajala v najuspešnejših državah članicah. Leta 2010 bo raziskava ponovno opravljena v vseh državah članicah EU. Zato je zelo pomembno, da vse države članiceodobrijo skupna merila za ZJJ, ki se zdaj pripravljajo ter jih izvajajo v svojih nacionalnih akcijskih načrtih in smernicah za zelena javna naročila. Spremljala se bo tudi skladnost z „obsežnimi“ merili, vendar le v najuspešnejših državah članicah, da bi v teh državah članicah izmerili napredek in ocenili možnosti za določitev novih ciljev v prihodnosti: z določitvijo cilja za postopke, skladne z „osnovnimi“ merili, in/ali določitvijo cilja za skladnost z „obsežnimi“ merili.

5.2. Posebni cilji ZJJ pri izvajanju mehanizmov financiranja EU

5.2.1. Naročila organov držav članic, ki uporabljajo sredstva EU

Vsako leto se po vsej Evropi v okviru kohezijske politike EU za regionalni razvoj ter ekonomsko in socialno kohezijo porabijo milijarde eurov. Za programsko obdobje 2007–13 (s skupnim proračunom v višini 308 milijard EUR) je bil trajnostni razvoj ponovno potrjen kot eno najpomembnejših načel kohezijske politike.¹⁷

Obstaja še veliko drugih programov financiranja EU, kot je na primer sedmi okvirni program, namenjen financiranju pobud EU, ki so povezane z raziskavami. Ta za obdobje 2007–2013 namenja najvišji skupni znesek finančne udeležbe Skupnosti 50 521 milijonov EUR. Ker se z večino tega denarja financirajo osnovne raziskovalne dejavnosti, ki niso bistvene za ZJJ, bi bili režijski stroški projektov (ki zajemajo največ 7 % nepovratnih sredstev) ustrezni za okolju prijazna javna naročila.

Kadar te sklade neposredno porabljajo javni organi, ki tudi opravijo razpisne postopke za izvedbo financiranih projektov, Komisija meni, da bi se lahko brez težav vključila ZJJ. Ciljno naravnan ukrep, s katerim bi se organom za upravljanje in drugim prejemnikom financiranja EU močno priporočila uporaba ZJJ za izvajanje projektov, ki jih financira ES, bi pomenil pomembno spodbudo za splošno sprejetje ZJJ, saj ti projekti zajemajo pomemben del skupnih

¹⁶ S francoskim standardom gradnje se je skušala doseči visoka kakovost okolja („Haute Qualité Environnementale“).

¹⁷ Člen 17 Uredbe o splošnih določbah za kohezijsko politiko 1083/2006/ES.

izdatkov za javna naročila. S takšnim ravnanjem držav članic, zlasti tistih, v katerih se ZJJ pojavljajo redkeje kot v povprečju, bi pripomogli k dosegu cilja, to je uporabi ZJJ v 50 % razpisnih postopkih.

5.2.2. *Naročila Evropske komisije*

Evropska komisija bo v svojih razpisnih postopkih na splošnih usposabljanjih o javnih naročilih postopoma izvajala ZJJ in uvedla priporočena merila, oblikovana v okviru usposabljanja Toolkit o zelenih javnih naročilih (razdelek 7), kjer bo to primerno.

6. **MOREBITNI OBVEZNI UKREPI**

Iz akcijskega načrta za trajnostno porabo in proizvodnjo ter trajnostno industrijsko politiko je mogoče sklepati, da je treba spodbujati uporabo okolju prijaznih proizvodov ter hkrati preprečiti izkrivljanje notranjega trga, ki bi ga lahko povzročile izključno nacionalne spodbude za ZJJ. Zato predlaga obvezne ukrepe za javna naročila, kot so opisani v razdelku 2.3.

7. **SMERNICE**

Komisija namerava poudariti sedanje pravne in operative smernice za ZJJ ter jih dodati, kjer bo to potrebno. Čeprav so te v glavnem namenjene javnim naročnikom, ki želijo uporabiti politiko ZJJ v svojih organizacijah, jih morajo države članice vključiti v svoje nacionalne politike ZJJ, saj bo to olajšalo izvajanje. Smernice vključujejo:

- pravne in operative smernice za izvajanje ZJJ, saj je pravna negotovost o nekaterih vprašanjih še vedno ovira za usklajeno sprejetje ZJJ.
- Praksa naročil za učinkovitejše naročanje, ki kaže, da so ZJJ stroškovno učinkovit način nakupovanja blaga in storitev, in jih tako spodbuja.
- Orodje za usposabljanje Toolkit o zelenih javnih naročilih. Orodje za usposabljanje Toolkit za ZJJ je oblikovano na internetu in je namenjen kupcem, oblikovalcem politik, vodilnim delavcem in svetovalcem. Orodje za usposabljanje Toolkit bodo odobrile službe Komisije in bo preveden v vse jezike EU. Komisija bo sodelovala z državami članicami, da bo s sedanjimi nacionalnimi in regionalnimi platformami za sodelovanje zagotovila razširjenje po vsej EU.

Podrobnosti o smernicah so navedene v ločenem delovnem dokumentu služb Komisije, ki je priložen temu sporočilu.

8. **ZELENA JAVNA NAROČILA IN INOVACIJE**

ZJJ so zelo učinkovit instrument za pospeševanje inovacij in spodbujanje podjetij, da razvijajo nove proizvode z izboljšano okoljsko uspešnostjo. Komisija si bo prizadevala, da z različnimi ukrepi v celoti uporabi ta potencial:

- razširjanje novejšega priročnika o „javnih naročilih ter raziskavah in inovacijah“¹⁸ ter smernic za naročnike, vključene v sporočilo o predkomercialnih naročilih¹⁹;

¹⁸ Dodatne informacije: http://ec.europa.eu/enterprise/innovation/documents_en.htm in na: http://ec.europa.eu/invest-in-research/policy/pub_procurement_en.htm

¹⁹ COM(2007) 799 konč., z dne 14. decembra 2007.

- oblikovanje prostovoljnega sistema EU za preverjanje zahtevane uspešnosti novih tehnologij, ki ga opravi tretja stranka, kar bi olajšalo preverjanje skladnosti z okoljskimi specifikacijami, določenimi v razpisni dokumentaciji;
- določitev „vodilnih trgov“²⁰ in uporaba ZJJ za pospešitev razvoja in uvajanja novih proizvodov in storitev na trgu²¹. Pobuda o vodilnih trgih poskuša z različnimi javnimi političnimi ukrepi ustvariti ugodne okvirne pogoje za pospešitev inovacij, ki so bistvene za konkurenčnost. Za zdaj je ugotovljenih šest trgov, trije od njih zajemajo okoljska vprašanja, in sicer trajnostno gradbeništvo, recikliranje in bioproizvode ter so tako še zlasti pomembni za ZJJ.

9. OKOLJU PRIJAZNEJŠA ZASEBNA NAROČILA

Opredelitev in merila, ki se uporabljajo za določevanje okolju prijaznejšega blaga, temeljijo na postopku, ki upošteva življenjski cikel ter zajema dejavnike, ki vplivajo na celotno verigo oddaje naročil od surovin in proizvodnih metod do vrst uporabljene embalaže ter upoštevanja določenih pogojev odkupa. Ta merila lahko enako veljajo tudi za zasebna naročila. Države članice in institucije Skupnosti se spodbuja, da okrepijo povezavo med javnimi in zasebnimi naročili²².

10. KAZALCI ZA ZJJ – SPREMLJANJE IN PRIMERJALNA ANALIZA – ČASOVNI RAZPORED

Za ocenjevanje „stopnje ZJJ“ se lahko uporabita dve vrsti kazalcev.

Za ocenjevanje sprejetja in napredka politike se lahko uporabijo **količinski kazalci**, s katerimi se primerja stopnja ZJJ (izražena s številom in vrednostjo postopkov zelenih javnih naročil) s splošno stopnjo javnih naročil. Za oceno vpliva na oddajo javnih naročil Komisija predlaga dodaten izračun vrednosti pogodb zelenih naročil v primerjavi s splošno vrednostjo pogodb javnih naročil.

Kazalci, usmerjeni k učinku, omogočajo oceno okoljskih in finančnih pridobitev, ki jo prinesejo ZJJ.

Komisija razvija metodo za izračun navedenih kazalcev, ki bo temeljila na analizi reprezentativnega vzorca razpisnih postopkov v državah članicah. Da se zagotovita enotno spremljanje in primerjalna analiza, je bilo predlagano, da se osredotoči na sektorje, za katere so določena skupna merila za ZJJ iz oddelka 4.

Leta 2010 bo Komisija z zgoraj navedeno metodo spremljala uveljavitev ZJJ v vseh državah članicah. Razpisni postopek bo veljal za „okoljevarstvenega“, če se sklene z naročilom, ki upošteva „osnovna“ merila za ZJJ. Rezultati spremljanja v najuspešnejših državah članicah bodo osnova za določitev prihodnjih ciljev. V najuspešnejših državah se bo merila tudi skladnost z „obsežnimi“ merili za ZJJ zaradi določitve dodatnih ciljev v prihodnosti in spodbujanja inovacij. Ta postopek se bo ponovil vsakih pet let.

Spremljanje in primerjalna analiza bosta spodbudila sprejetje meril za ZJJ pri državnih razpisnih postopkih. Pred koncem leta 2008 bo Komisija predlagala, da države članice uradno

²⁰ COM(2007) 860, z dne 21. decembra 2007.

²¹ Več informacij je na voljo v sporočilu Komisije „Prenos znanja v prakso“ (COM(2006) 502) na spletni strani: <http://ec.europa.eu/enterprise/leadmarket/leadmarket.htm>

²² Dober primer povezave na zasebna naročila je kodeks londonskega župana o zelenih javnih naročilih „Mayor of London's Green Procurement Code, ki je na voljo na: <http://www.greenprocurementcode.co.uk/>

odobrijo merila za ZJJ, ki so že oblikovana. Uradna odobritev pomeni tudi njihovo vključitev v nacionalne smernice za ZJJ in nacionalne akcijske načrte, za katere je Komisija prosila, da se sprejmejo (v sporočilu o integrirani politiki do proizvodov iz leta 2003). Do zdaj je akcijske načrte sprejelo 14 držav članic, 10 jih je v postopku sprejetja takšnih načrtov. Tudi če akcijskih načrtov ni, Komisija poziva države članice, da zagotovijo sprejetje skupnih meril za ZJJ v državnih razpisnih postopkih. Države članice bodo morale o tem poročati na rednih usklajevalnih sestankih, ki jih bo organizirala Komisija. Države članice bodo morale uradno odobriti vsak nov sklop meril in zagotoviti njihovo učinkovito izvajanje na državni ravni.

11. SKLEP IN NADALJNJE PERPEKTIVE

Komisija je zavezana k spodbujanju ZJJ, ker učinkovito pospešujejo uveljavitev najčistejših proizvodov in storitev na trgu. To omogoča bolj trajnostno potrošnjo ter tudi spodbuja ekološke inovacije in z njimi konkurenčnost gospodarstva EU.

Komisija predlaga, da države članice, Evropski parlament in Svet:

- odobrijo predlagani pristop in metodo za določanje skupnih meril za ZJJ, politični cilj in predlagana orodja za povečanje števila in kakovosti zelenih javnih naročil;
- jih izvajajo z nacionalnimi strategijami za ZJJ in pospešenim sodelovanjem, zlasti pri izvajanju mehanizmov financiranja EU;
- podprejo tekoče delo, ki je namenjeno predložitvi dopolnilnih ukrepov za zagotovitev usklajenega razvoja meril za ZJJ in ciljev ter čim bolj politično podprejo ZJJ.